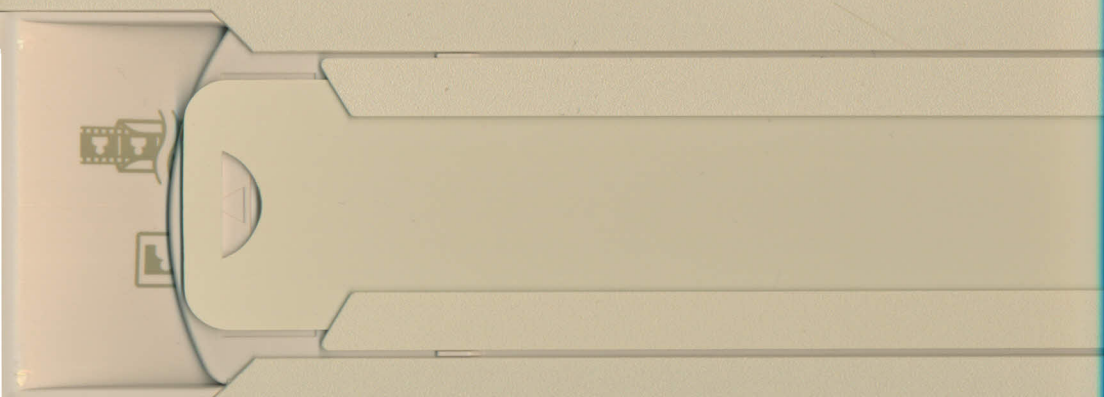

CNT978A25M
1.2698-86921

K21

KNIHA ve 21. století

REDEFINOVÁNÍ ROLE
KNIHOVEN VE 21. STOLETÍ

Libuše Foberová, ed.

Moravská zemská knihovna v Brně
2016

PhDr. Libuše Foberová, PhD., ed.

KNIHA VE 21. STOLETÍ

REDEFINOVÁNÍ ROLE KNIHOVEN VE 21. STOLETÍ

Mezinárodní setkání odborníků, které uspořádal Ústav bohemistiky
a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity
v Opavě 16. – 18. února 2016

Výkonný redaktor Mgr. Jan Lidmila
Technická redaktorka Mgr. & Mgr. Monika Kratochvílová
Typografická úprava Pavel Václav Vaščák

Vydala Moravská zemská knihovna v Brně pro Ústav bohemistiky
a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, 2016

Náklad 300 výtisků
ISBN 978-80-7051-220-3

K21

KNIHA VE 21. STOLETÍ

REDEFINOVÁNÍ ROLE KNIHOVEN VE 21. STOLETÍ

Mezinárodní setkání odborníků, které uspořádal
Ústav bohemistiky a knihovnictví
Filozoficko-přírodovědecké fakulty
Slezské univerzity v Opavě

16.-18. února 2016

Libuše Foberová, ed.

Moravská zemská knihovna v Brně
2016

Recenzovali:
doc. PhDr. Zbyněk Holub, Ph.D., doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.,
prof. PhDr. Soňa Makulová, Ph.D., PhDr. Marie Šedá

Anotace

Mezinárodní setkání odborníků, uskutečněné pod heslem KNIHA VE 21. STOLETÍ, zorganizovalo ve dnech 16.–18. února 2016 oddělení knihovnictví PPF Slezské univerzity v Opavě, aby již tradičně zaměřilo pozornost na důležitost knihy, knihoven a čtení. Tématem jednání tohoto ročníku bylo Redefinování role knihoven ve 21. století. Zpracované studie a příspěvky jsou uspořádány ve čtyřech tematických blocích a připravilo je deset domácích autorů, osm polských, tři slovenští a jeden z německé knihovny.

Více informací (prezentace, sborníky ad.) na <http://K21.fpf.slu.cz>.

1. vydání

Editorka © Libuše Foberová, 2016
© Moravská zemská knihovna v Brně, 2016
ISBN 978-80-7051-220-3

Obsah / Contents

Libuše FOBEROVÁ	
Redefinování role knihoven ve 21. století	5
I. Role veřejných knihoven	7
Tomáš KUBÍČEK	9
Svět se mění – knihovny ne aneb Knihovna je stabilní jistota v nestabilním světě <i>The world is changing – but not the libraries</i>	
Vít RICHTER	15
Veřejné knihovny a jejich služby v digitálním prostředí – možnosti a meze <i>Public libraries and their services in digital space – their possibilities and limits</i>	
Milan KONVIT	31
Kulturní prostor, informační prostor, kyberprostor, resp. v jakém prostoru to vlastně dnes žijeme? <i>Cultural space, information space, cyberspace, or what space we actually live in today?</i>	
Jacek LADORUCKI	35
Dziedzictwo środkowoeuropejskie jako wyzwanie dla bibliotek w państwach Grupy Wyszehradzkiej <i>Central European heritage as a challenge for libraries in the countries of the Visegrad Group</i>	
Małgorzata FEDOROWICZ-KRUSZEWSKA	45
Biblioteka dla „Innego” <i>A library for others</i>	
Radka ŘÍMANOVÁ	53
Dokumentové služby knihoven aneb Digitální kurátoři versus knihovníci <i>Document services of libraries or Digital curators vs. librarians</i>	
Grzegorz CZAPNIK	61
15 minut jazdy samochodem: czy dystans do biblioteki publicznej jest jeszcze istotny? <i>15 minutes by car: is a distance to a public library still important?</i>	
II. Vzdělávání knihovníků	71
Pavel RANKOV	73
Práce a vzdělávání znalostních pracovníků <i>Work and education of knowledge workers</i>	
Richard PAPÍK	89
Informační společnost, knihovny a lidský faktor <i>Information society, libraries and human factor</i>	
Zlata HOUŠKOVÁ	95
Jak se stát knihovníkem. Návod s (ne)jasnými pravidly <i>How to become a librarian. Instruction with (un)clear rules</i>	

Jaromír KUBÍČEK

Studium knihovnictví na Masarykově univerzitě v Brně v jeho začátcích
The beginnings of Librarianship at the Masaryk University in Brno

III. Z historie

Grzegorz NIEĆ

Knižní sekundární trh na přelomu 19. a 20. století

Secondary book market at the turn of 19th century and 20th century

Jana BROŽOVSKÁ ONDERKOVÁ

Proměny lidové výchovy a veřejného knihovnictví v Československu po roce 1918

Changes of folk culture and public libraries in Czechoslovakia after 1918

IV. Postřehy odjinud

Elke BEER

Mediační gramotnost v praxi Městské knihovny v Chemnitz

Media literacy in Municipal Library of Chemnitz

Zbigniew GRUSZKA

Uczenie się bibliotek jako przykład nowoczesnego zarządzania instytucjami kultury

Learning library as an example of modern management of cultural institutions

Emília ANTOLÍKOVÁ

Sú slovenské verejné knižnice TOP?

Are Slovak public libraries the BEST?

Mariola ANTCZAK

Polskie mediateki: czas podsumowań

Polish libraries: time of reckoning

Zuzana HELINSKY

„Zkratka“ k marketingu knihoven

“A shortcut” to library marketing

Tomasz KRUSEWSKI

Architektura polskich instytucji kultury XXI wieku

Architecture of Polish cultural institutions in 21st century

Denisa ILLÍKOVÁ

Knihovny trochu jinak aneb Jak to chodí v Zanzibaru

Libraries bit differently or how it goes on Zanzibar

Matúš FORMÁNEK

Budovanie katedrových digitálnych knižníc

Funding of school department digital libraries

Seznam autorů / Index of authors

103

107

109

115

121

123

127

135

143

157

163

171

175

185

Redefinování role knihoven ve 21. století

Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě vyučuje studijní program Informační studia a knihovnictví (obor Knihovnictví a nově magisterský obor Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu) již déle než dvacet let. Od roku 2004 se věnujeme diskusi o funkčnosti oborového studia, zveme do Opavy na mezinárodní setkávání odborníků nejen knihovníky, představitele knihoven, ale zejména odborníky na vzdělávání, akademické pracovníky a absolventy i našeho studia knihovnictví. Setkávání odborníků se uskutečňuje pod názvem Kniha ve 21. století. Fenomén kniha nás fascinoval natolik, že se stal leitmotivem po celou dobu a má jistě trvalou hodnotu i pro budoucnost. Pro odborná střetnutí je zvoleno vždy aktuální téma, pro rok 2016 byly tematické příspěvky zaměřeny na Redefinování role knihoven.

Pro účastníky jednání se stala základní otázkou role veřejných knihoven, zda a jak se ve své podstatě mění. Byly definovány sociální a technologické změny ovlivňující stále nekončící informační explozi, která ovšem nic nemění na podstatě knihoven jako jedinečných společenských institucí. Jednou z perspektivních oblastí vývoje veřejných knihoven je rozvoj nových služeb v digitálním prostředí. V tom se naše knihovny mohou srovnávat s aktivitou zahraničních knihoven. Projekt Národní digitální knihovny je předpokladem, že podstatná část tiskové produkce českých zemí bude mít digitální ekvivalent. Vedle tradičního fyzického prostoru stává se pro knihovny pracovním prostředím také kyberprostor a je na knihovnách, jak se novým rolím uzpůsobí. Stále ovšem jde o změny, které směřují k aktivizaci veřejnosti tak, aby knihovna byla v každé obci komunitním centrem.

Setkání knihovnických specialistů se zaměřilo také na vzdělávání znalostních pracovníků. Rozvoj digitálních technologií a jejich uplatňování v knihovnické činnosti je příčinou celoživotního vzdělávání, při kterém knihovny uplatňují nejen svou roli zdroje informací, ale knihovníci jsou těmi, kdo si nové metody a technologie musí osvojit. Žijeme v období, kdy se u mladších generací prolíná díky komunikačním technologiím čas na práci s časem na zábavu. Teorie informačního chování nás přesvědčuje, že není možné vyčleňovat a oddělovat práci, studium a zábavu.

Studie zaměřené na současnou roli knihoven a na vzdělávání znalostních pracovníků jsou přesvědčivé svými teoretickými východisky i sondou do aktuálních poznatků, jak o tom svědčí připojený poznámkový aparát či odkazy na domácí i zahraniční literaturu. Pohledy do praxe zahraničních knihoven dokreslují hlavní téma setkání Redefinování role knihoven, které jeho účastníci sledovali.

Jedním příkladem za všechny může být ze zahraničních knihoven Městská knihovna v Chemnitz, o které informovala na našem setkání její ředitelka Elke Beer. Hlavním záměrem této knihovny je vzdělávat všechny věkové kategorie uživatelů v mediální gramotnosti. Dbají na inovaci, reflektují ve svých záměrech vývoj techniky, proměny médií a obchodní myšlení (v reakci na neustále snižující se finanční prostředky). Snaží se řešit tyto problematické oblasti: společenské problémy, snižující se čtenářské kompetence, zvládání jazykových problémů, digitální propast a demografické změny. Zavádějí technologii RFID, mají několik automatů na vracení knih, platební automaty, pásový dopravní systém na vracení knih apod. Jejich největší chloubou je *digitální knihovna „ChemNetzBib“* (výpůjčka e-knih, e-novin, e-videa), půjčují i elektronické čtečky s obsahem. V současné době nabízejí 12 tisíc virtuálních médií a do pěti let plánují trojnásobek. Nabízejí vzdálený přístup do různých oborových portálů, e-learningové kurzy, a to vše nabízejí i na sociálních sítích. Multi-Touch-Tisch se nachází v oddělení pro mládež – „Scéna pro mládež“.